

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน การสื่อสารเข้ามามีส่วนในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น เริ่มแรกนักเศรษฐศาสตร์คิดว่า ทรัพยากรธรรมชาติเป็นตัวแปรสำคัญที่จะนำไปสู่ความมั่งคั่งของประเทศ นักวิชาการในด้านการพัฒนาจึงมองไปที่ตัวแปรที่ไม่ใช่ตัวแปรทางเศรษฐกิจ ซึ่งการสื่อสารเป็นตัวแปรใหม่ที่สำคัญที่นักวิชาการในด้านการพัฒนาได้เห็นความสำคัญในฐานะที่เป็นปัจจัยที่จะช่วยในการพัฒนาประเทศ

สังคมไทยในทศวรรษหน้าจะเป็นสังคมที่ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น เป็นสังคมของข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคลในสังคมเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็ว การติดต่อกับสังคมนานาชาติจะเปิดกว้างมากยิ่งขึ้น

สังคมมนุษย์จะเป็นอย่างไร หากมนุษย์ต่างคนต่างอยู่ไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ซึ่งกันและกันเลย มนุษย์ก็ไม่สามารถเรียนรู้อะไรเพิ่มเติม โลกก็จะไม่มีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง การสื่อสารจึงเป็นเสมือนตัวกลางอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ปัจจุบันโลกมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางสลับซับซ้อน ทั้งด้านวัฒนธรรมและเทคโนโลยีมากขึ้น การสื่อสารจึงมีความจำเป็น และมีความสลับซับซ้อนมากตามไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารในองค์การ หรือ หน่วยงาน ในยุคปัจจุบัน

ผู้บริหารที่ขาดฉลาดและทันสมัยจะต้องรู้จักใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน และการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานตื่นตัวในการทำงาน ถ้าผู้บริหารได้ เรียนรู้และมีทักษะในการสื่อสารที่ดีกว่าบุคคลอื่นหรือหน่วยงานอื่นแล้ว ย่อมจะได้เปรียบในการบริหารงานรวมทั้งการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานทุกฝ่ายก็ดีขึ้นไปด้วย ผลที่ตามมาก็คือ ช่วยให้องค์ การหรือหน่วยงานนั้นมีความก้าวหน้า ทุกฝ่ายสามารถทำงานบรรลุเป้าหมายอย่างเต็มที่ และมีความสุข บาร์นาร์ด (Chester I. Barnard, 1968: 226) ได้สรุปความสำคัญของการสื่อสารว่า "หน้าที่ประการแรกของผู้บริหาร คือ หน้าที่ในการพัฒนาและรักษาไว้ซึ่งระบบการติดต่อสื่อสาร และในทำนองเดียวกันบีช (Dale S. Beach, 1967: 358) ถ้าไม่มีการสื่อสารแล้ว องค์กรก็ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ไปได้ การสื่อสารจะเป็นเครื่องเชื่อมโยงส่วนประกอบต่าง ๆ ขององค์การ และเป็นเครื่องผลักดันให้คนปฏิบัติงาน"

ก้อ สวัสดิพิทานิชย์ (2535: 173) ได้ให้ความสำคัญของการสื่อสารว่า "การติดต่อสื่อความภายในองค์การ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การบริหารการศึกษาดำเนินไปอย่างราบรื่น และบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย"

ชม ภูมิภาค (2526: 188) กล่าวว่า "การสื่อสารเป็นขบวนการทางสังคมที่จำเป็นของสังคมมนุษย์ ไม่มีสังคมมนุษย์ใดที่ไม่มีสื่อสาร หากไม่มีการสื่อสารสังคมมนุษย์คงไม่มีความเจริญก้าวหน้า"

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534: 150) กล่าวว่า "การติดต่อสื่อสาร นำไปสู่ความเข้าใจ ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือ และประสานงาน ซึ่งจะส่งผลเป็นความสำเร็จและก้าวหน้า "

การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาที่ต่อเนื่องจากประถมศึกษา ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัดในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญยิ่ง เพราะอยู่ในฐานะผู้รับนโยบาย

การจัดการศึกษามาปฏิบัติและบริหารงานภายในโรงเรียนหลายด้าน เช่น อาคารสถานที่ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ความสัมพันธ์กับชุมชน การประสานงาน สิ่งเหล่านี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรงกับการติดต่อสื่อสารทั้งสิ้น

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ที่มีหน่วยงานมาก และมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกมาก ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะทางทัศนคติและมนุษยสัมพันธ์มากยิ่งขึ้น การติดต่อสื่อสารภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ขนาดโรงเรียนขยายออกไปจำนวนนักเรียนจำนวนบุคลากรในโรงเรียนเพิ่มขึ้น ความจำเป็นและต้องการในการสื่อสาร เพื่อความชัดเจนในการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้มีมากขึ้น หากองค์การหรือโรงเรียนสามารถจัดการด้านการติดต่อสื่อสารได้ดี ย่อมจะเป็นการบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการบริหารและความเจริญรุ่งเรืองในองค์การนั้น ๆ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการติดต่อสื่อสารภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 เพื่อทราบสภาพและปัญหาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่จากผู้บริหารและครูอาจารย์และยังไม่มีผู้ทำการวิจัยในเขตการศึกษานี้ และโรงเรียนในเขตการศึกษาดังกล่าว มีสภาพแวดล้อมทางด้านภูมิศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกันผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเขตการศึกษาดังกล่าว จึงมีความคาดหวังว่า ผลการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการติดต่อสื่อสารภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาสภาพการจัดการสื่อสารภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9
- 2 เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะ โรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 เท่านั้น

2. ขอบเขตประชากรที่ใช้ เป็นผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 จำนวน 34 โรงเรียน โดยกลุ่มผู้บริหารใช้ประชากรทั้งหมด ในการวิจัย ส่วนกลุ่มอาจารย์ใช้การสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ตารางการสุ่มของ R. V. Krejcie and Daryle W. Morgan (1970 : 608)

3. ศึกษาสภาพและปัญหา การติดต่อสื่อสาร ตามกรอบแนวความคิดของ David J Cherrington (1994 : 533-535) ซึ่งอธิบายถึงกระบวนการติดต่อสื่อสารไว้ ดังนี้

- 1) แหล่งข่าวสาร (Source) หรือผู้ส่งสาร (Sender)
- 2) ข่าวสาร (Message) และช่องทางการสื่อสาร (The Channel)
- 3) ผู้รับสาร (The Receiver)
- 4) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

ความจำกัดความในการวิจัย

เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับคำบางคำในการวิจัย ผู้วิจัยขอให้คำจำกัดความไว้ ดังนี้ **การติดต่อสื่อสารภายในโรงเรียน** หมายถึง การส่งข่าวสารหรือความคิดจากแหล่งหนึ่ง ไปยังผู้รับสาร ด้วยเจตนาที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ในผู้รับสารเพื่อต้องการให้เกิดความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน อันทำให้เกิดผลในการบริหารในโรงเรียนเป็นไปด้วยความราบรื่น

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่มีห้องเรียน 37 ห้องเรียนขึ้นไป และมีนักเรียน 1,500 คนขึ้นไป มีผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน 4 ฝ่าย

เขตการศึกษา 9 หมายถึง จังหวัดที่อยู่ในเขตการศึกษา 9 มีสำนักงานศึกษาธิการเขต ตั้งอยู่ที่จังหวัดอุดรธานี มี 6 จังหวัด คือ อุดรธานี ขอนแก่น เลย หนองคาย สกลนคร และ หนองบัวลำภู

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ทางการบริหารโรงเรียน เช่น ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายบริการ

ครูอาจารย์ หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งครูอาจารย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัด กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9

แหล่งข่าวสาร (Source) หรือผู้ส่งสาร (Sender) หมายถึง ผู้ที่ส่งข่าวสารเพื่อติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น แหล่งข่าวสารอาจจะมาจากบุคคลเดียว หรือ กลุ่มคน หรือ หน่วยงาน ผู้ส่งสารอาจจะแปรรูปข่าวสารเป็นรหัส หรือ สัญญลักษณ์เพื่อใช้ส่งออก เรียกว่า กระบวนการแปรรหัส (Encoding Process)

ข่าวสาร (Message) หมายถึง ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข่าวสารส่งไปยังผู้รับสาร จะต้องแปรรูปข่าวสารที่ต้องการจะสื่อความหมาย เช่น เครื่องหมาย หรือ สัญญลักษณ์ที่ใช้ในการส่งออก เรียกว่า กระบวนการแปลรหัส (Decoding Process)

ช่องทางการสื่อสาร (The Channel) เป็นหนทางที่ข่าวสารเดินทางจากต้นกำเนิดไปยังผู้รับสาร ในการสื่อสารระหว่างบุคคลนั้น ช่องทางการสื่อสารที่สำคัญ คือ การเผชิญหน้าแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างคน 2 คน ช่องทางการสื่อสารหลักๆ ของสื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารต่างๆ ช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัย ในปัจจุบันที่ใช้กระแสไฟฟ้า เช่น การส่งสำเนาเอกสาร (FAX) วีดิทัศน์ (V.D.O.) การประชุมทางไกล

ผู้รับสาร (The Reciever) คือ บุคคลที่รับข่าวสาร แล้วทำการแปลข่าวสารนั้น ส่วนใหญ่แล้ว การแปลความหมาย หรือ ตีความรหัส ก็เป็นเพียงการตีความหมายข้อความของผู้รับสารเท่านั้นเอง

ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) คือ ข่าวสารจากผู้รับสารส่งกลับไปให้ผู้ส่งสาร เป็นข้อมูลหรือข่าวสารที่ชี้ให้เห็นประสิทธิภาพของการสื่อสารได้อีกอย่างหนึ่ง ข้อมูลย้อนกลับเป็นสิ่งจำเป็น เพราะผู้ส่งสารจะรับรู้ได้ว่า ข้อมูลที่ส่งไปให้ถูกต้องกับผู้รับได้รับ หรือจะต้องส่งไปให้ใหม่อีก ข้อมูลย้อนกลับอาจจะบอกให้รู้ว่าข้อมูลข่าวสารที่ตามมา ต้องได้รับการอธิบายขยายความเพิ่มเติม การสื่อสารทางเดียวไม่เปิดโอกาสให้มีข้อมูลย้อนกลับได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ในการปรับปรุงการสื่อสาร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากขึ้น
2. เพื่อให้ผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ได้ใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติการติดต่อสื่อสารภายในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้แก่ผู้สนใจ และเป็นแนวทางให้ผู้อื่นได้ศึกษาค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร ในรูปแบบที่สัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรจากโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 มี 2 กลุ่ม คือ
 - 1.1 กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 34 โรงเรียน 170 คน

1.2 กลุ่มครูอาจารย์ จากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 จำนวนครูอาจารย์ทั้งหมด,155 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางการสุ่มของ R V Krejcie and D W Morgan (1970: 608) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 351 คน แล้วเทียบอัตราส่วนหาจำนวนตัวอย่างจากประชากรในแต่ละโรงเรียน ทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษาสภาพ และปัญหาการติดต่อสื่อสารภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 ระหว่างผู้บริหารและครูอาจารย์เท่านั้น ดังนั้นการสร้างข้อคำถาม จึงแบ่งออกเป็น 5 ตอน สำหรับผู้บริหารและครูอาจารย์ ลักษณะคำถามคล้ายคลึงกัน เพื่อที่จะ ตรวจสอบสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารและครูอาจารย์

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน โดยอาศัย ตำรา เอกสาร รายงานการวิจัย และจากประสบการณ์ของผู้วิจัย มีดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับประเภทข่าวสาร และวิธีการติดต่อสื่อสารในโรงเรียน

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับอุปกรณ์การสื่อสาร

ตอนที่ 4 เกี่ยวกับลักษณะการติดต่อสื่อสารในโรงเรียน

ตอนที่ 5 เกี่ยวกับปัญหาการติดต่อสื่อสารในโรงเรียน

3. วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ศึกษาเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารจาก ตำรา เอกสาร รายงานการวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศ

3.2 นำข้อมูลมาสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม

3.3 นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ แก้ไข

3.4 นำแบบสอบถามที่ตรวจ แก้ไขไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษาดูพิจารณาและให้คำแนะนำ

3.5 ปรับปรุงแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มประชากรเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยขอความช่วยเหลือจากบัณฑิตวิทยาลัยโดยทำหนังสือถึงสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 9 แล้วแจ้งไปยังโรงเรียน

4.2 ผู้วิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและใช้บริการทางไปรษณีย์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจาก 34 โรงเรียน มาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ลำดับขั้นตอนในการวิจัย

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับ

บทที่ 2 **วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**

บทที่ 3 **วิธีดำเนินการวิจัย** ประกอบด้วย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

บทที่ 4 **การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล**

บทที่ 5 **สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ**

รายการอ้างอิง

ภาคผนวก